

بررسی نقش پوشش گیاهی در تثبیت فرسایش کناره‌های رودخانه

تجن - هریرود

محمد جواد احمدیان یزدی^۱ حسین توکلی^۲

تخریب و حذف پوشش گیاهان طبیعی از حاشیه و کناره‌های غربی در مسیر طولی پیچان رود تجن - هریرود که خطالقعر آن مرز مشترک ایران و ترکمنستان است. بر اثر مداخلات روستانشینان مرزی در قالب تبدیل عرصه‌های مرتعی و جنگلی و بیشه زارهای حاشیه رودخانه (Vegetation riparian zone) به اراضی زراعی، اماکن روستایی و انواع کاربریهای غیر بهینه، باعث توسعه فرسایش کناره‌ای به اشکال سطحی و توده‌ای شده است. متعاقب رخداد‌های فرسایشی فوق‌الذکر، تغییرات مورفولوژیکی و به تبع آن خطالقعر پیچان رود تجن - هریرود در برخی نقاط ساحلی مسیر طولی بنفع کشور همسایه تغییر نموده است که علاوه بر موضوع حفاظت خاک به لحاظ سیاسی دارای اهمیت ویژه‌ای است. هر چند اقداماتی فنی در قالب احداث سازه‌های آبی نظیر ایی هاودیارهای ساحلی در برخی از نقاط حساب سواحل رودخانه فوق صورت پذیرفته ولی رعایت حریم رودخانه و اجازه رشد به گیاهان طبیعی (خودرو) و یا دست کاشت تثبیت کننده خاک میتواند نقشی اساسی در کاهش فرسایش کناره‌ای رودخانه داشته باشد.

در این مقاله ضمن شناسایی مناطق حساس به فرسایش کناری و عوامل مؤثر در آن، به ارائه پیشنهادات مفید و همچنین معرفی گونه‌های گیاهی مناسب و موثر که سازگاری با شرایط اقلیمی منطقه داشته باشند جهت حفاظت خاک از فرسایش کناری اقدام می‌شود. منطقه مورد بررسی حد واسط عرضهای جغرافیایی ۵۷، ۳۵ تا ۳۶، ۴۰ و طولهای جغرافیایی ۰۷، ۶۱ تا ۱۲، ۶۱ در مسیر رودخانه تجن - هریرود و پایانه شبکه زهکشی حوزه آبریز قره قوم در مرز ایران می‌باشد. حد جنوبی آن محل الحاق کشف رود به تجن (پل خاتون) در حومه روستای قره سنگی و حد شمالی آن خروجی پیچان رودتجن - هریرود مشترک ترکمنستان واقع در ۱۰ کیلومتری روستای باز تپه مجموعاً به طول ۹۷ کیلومتر می‌باشد.

^۱ کارشناس پژوهش مرکز تحقیقات منابع طبیعی در امور دام خراسان

^۲ عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام خراسان